

Vergaderjaar 2013–2014

33 652

Spoorbeveiligingssysteem European Rail Traffic Management System (ERTMS)

Nr. 3

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN MILIEU

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 26 september 2013

Dank voor de uitgangspuntennotitie «Groot Project ERTMS» die uw Kamer op 4 september 2013 aan mij heeft doen toekomen. De parlementaire controle door uw Kamer op grote projecten is van grote toegevoegde waarde voor het proces van beleidsvorming, zoekrichtingen en keuzes, scenario's en alternatieven en de sturing, beheersing en verantwoording over substantiële investeringen uit de Rijksbegroting. Bij Grote Projecten zoals Ruimte voor de Rivier is de samenwerking tussen mijn departement, de uitvoerende diensten – zoals Rijkswaterstaat – en de Kamer van groot belang (geweest) voor verantwoorde uitgaven aan deze maatschappelijk wenselijke projecten. Met deze brief reageer ik op uw uitgangspuntennotitie.

De notitie sluit goed aan bij de wensen en ambities van dit kabinet. Ik deel de wijze waarop u zowel de beleidsontwikkeling, keuzes en scenario's dan wel alternatieven, maar ook de financiële componenten (kosten en baten) zowel als de operationele uitdagingen die er liggen voor de invoering van ERTMS bestempelt als prioriteiten voor uw toezichtrol. Ik zie uw ambitie voor een verhoogd attentieniveau als een signaal dat u zich er ten volle bewust van bent dat dit een complex project is dat na het nemen van een positieve Voorkeursbeslissing de kern van het beveiligingssysteem op het spoor ingrijpend wijzigt. Meer dan nu zal ICT daarbij een essentiële rol spelen. De komende decennia zal deze transitie een vast deel uitmaken van het vervangings- en investeringsprogramma voor het spoor.

In uw notitie onderschrijft u het principebesluit van 8 juni 2012 om tot invoering van ERTMS over te gaan, zoals dit kabinet in het Regeerakkoord «Bruggen Slaan» van 29 oktober 2012 heeft bevestigd. Onder regie van mijn departement is met de spoorsector de afgelopen tijd intensief gewerkt om de in de verkenningsfase benodigde onderzoeken uit te laten voeren en de verkenningsfase zo spoedig als mogelijk af te ronden. Ik stel

dan ook voor dat ik de wens van uw Kamer om in een zo hoog mogelijk tempo de verkenningsfase te doorlopen, interpreteer als een verzoek niet te wachten met het vervolg van de verkenningsfase voordat het debat met uw Kamer over de groot projectstatus heeft plaatsgevonden, maar dat ik vasthoud aan de eerder gecommuniceerde planning. Ik zal u, zoals u verzoekt, parallel aan de Verkenningfase nader informeren en meenemen in de zoekrichtingen, de keuzes en scenario's dan wel alternatieven die bekeken worden en hoe die worden beoordeeld qua kosten en baten (in termen van de doelstellingen en hoe die worden beoordeeld qua kosten en baten) en de risico's. Dit zal ik doen in de Railmap 2.0.

Railmap 2.0 en de Voorkeursbeslissing

Ik heb eerder uw Kamer toegezegd dat u in november 2013 de Railmap ERTMS versie 2.0 ontvangt. In de Railmap 2.0 zal ik een beperkt aantal feitelijk onderbouwde voorkeursscenario's en de wijze waarop ik daartoe gekomen ben toelichten. De Voorkeursbeslissing ben ik voornemens in het eerste kwartaal van 2014 uitgewerkt naar u toe te sturen. Ik bouw deze tussenstap tussen de Railmap 2.0 en de Voorkeursbeslissing in om de feitelijke informatie in de Railmap 2.0 met zowel uw Kamer als de betrokken stakeholders en marktpartijen te kunnen bespreken en waar nodig aanvullende onderzoek te verrichten. Dit sluit aan bij de Spelregels van het MIRT en de aanwijzingen voor de informatievoorziening die in de Regeling Grote Projecten door uw Kamer zijn vastgelegd. Dit geeft mij de mogelijkheid om de reacties op de voorkeursscenario's mee te wegen in de uiteindelijke Voorkeursbeslissing en tevens een zogenaamde gatereview uit te laten voeren. Bovendien kunnen zo alle aspecten die deel uit moeten maken van de planuitwerkingsfase zo optimaal als mogelijk voorbereid en afgestemd worden met alle betrokken partijen. Dit zorgt voor een vloeiende overgang van het project naar de planuitwerkingsfase.

De Basisrapportage

In de Basisrapportage zal ik u de informatie verschaffen voor parlementaire controle door uw Kamer. Vanzelfsprekend zal de Basisrapportage ingaan op alle aspecten die u in uw uitgangspuntennotitie noemt. Omdat de Voorkeursbeslissing ERTMS naar verwachting in het eerste kwartaal van 2014 volgt, zou dat in de praktijk betekenen dat de Basisrapportage voor de planuitwerkingsfase eerder verschijnt dan de eerste voortgangsrapportage van de verkenningsfase. Mijn voorstel is om de Basisrapportage gelijktijdig met de Voorkeursbeslissing naar de Kamer te sturen. Ik zal tevens melden op welke wijze het project gevorderd is gedurende de verkenningsfase en dat ik al handel conform de vereisten van de groot projectstatus.

De ICT-component

De invoering van ERTMS in Nederland is in veel opzichten geen klassiek infrastructuurproject. Het introduceren van een techniek waarvan de kern wordt gevormd door software vraagt aparte duiding en benadering van de ICT-aspecten. Naast de andere overwegingen vind ik ook daarom de groot project status begrijpelijk. Besluitvorming over investeringen in ICT kenmerkt zich door het iteratieve karakter van ICT-ontwikkelingen. Dat betekent dat er gedurende de invoering van ERTMS sprake zal zijn van voortschrijdende ontwikkelingen in de ICT-aspecten van ERTMS. Zo kunnen voortgaande technologische ontwikkelingen van invloed zijn op eerder geprefereerde scenario's. Dit zal zijn weerslag hebben op de te volgen aanpak, waarbij dus ruimte ingebouwd moet worden voor die ontwikkelingen (die enerzijds risico's in zich kunnen hebben en anderzijds

extra perspectieven kunnen bieden). Maar dit kan ook zijn weerslag hebben op de stelligheid van scenario's of besluiten in de tijd. Hier bouw ik ruimte voor in, door meer met kleinere stappen te werken dan bij infrastructurele projecten gebruikelijk is. Als dergelijke ontwikkelingen zich voordoen, zal ik aanpassingen expliciet aan u melden in de desbetreffende voortgangsrapportage.

Uw Kamer heeft een tijdelijke Commissie ICT ingesteld die dit najaar besluit over het vervolg van het onderzoek naar de geconstateerde problemen bij ICT-projecten door het Rijk. De Rekenkamer heeft eerder problemen geconstateerd in de wijze waarop het Rijk hier mee omgaat. Een deel van de vragen die door stakeholders zijn gesteld over de invoering van ERTMS in Nederland gaan dan ook over de risico's van grote (ICT-) projecten. De lessen uit het rapport van de Rekenkamer worden meegenomen bij de uitwerking van de Verkenningsfase en de opzet van de vervolgfases.

Besluitvormingsmomenten

Uw uitgangspuntennotitie vraagt aandacht voor de besluitvormingsmomenten in de verkenningsfase. In de Railmap 1.0 heb ik aangegeven dat de verkenningsfase getrapt wordt doorlopen. De afgelopen maanden is vanuit een breed scala aan invoeringsscenario's toegewerkt naar een beperkt aantal kansrijke scenario's die op dit moment uitwerkt worden ten behoeve van de Railmap 2.0. De Railmap 2.0 zal dit proces en de onderbouwing voor de stappen toelichten. U wordt daarover in november uitgebreid geïnformeerd.

Toewerken naar de planuitwerkingsfase

Gezien de unanieme wens van uw Kamer en dit kabinet om tot invoering van ERTMS in Nederland te komen, voel ik een urgentie om spoedig de planuitwerkingsfase aan te laten vangen. Dit neemt niet weg dat zorgvuldigheid en aandacht voor alle risico's en alternatieven gevraagd is. Ik zal hier in de Railmap 2.0 verder op ingaan.

Dankzij goede samenwerking met de sector is het afgelopen jaar onder regie van mijn ministerie veel voortgang geboekt op het ERTMS-project. Ik wil deze samenwerking de komende jaren doorzetten. Gedurende de planuitwerkingsfase verwacht ik specifieke verantwoordelijkheden bij ProRail en de vervoerders (met name NS, vanwege hun HRN-concessie) te kunnen beleggen, gezien de grote impact op beide organisaties van de invoering van ERTMS en omdat veel van door hun gemanagede processen anders zullen moeten gaan verlopen. De «governance» voor de planuitwerkingsfase, die ik in overleg met de sector zal vormgeven, zal overigens al gevolgen hebben voor de op te stellen Basisrapportage en de opeenvolgende voortgangsrapportages en de afspraken tussen uw Kamer en dit kabinet over de informatievoorziening en verantwoording hierover. In de Railmap 2.0 zal ik hierover mogelijkheden met u delen.

Concluderend stel ik vast dat uw wensen over de informatievoorziening zoals die in de uitgangspuntennotitie worden geschetst door mij gedeeld worden, waarbij ik benadruk dat het expliciete ICT-karakter van ERTMS op sommige aspecten tot een ander besluitvormingsproces noopt, dan bij andere MIRT-projecten. Ik deel het doel van uw Kamer om de controle-

rende taak goed te kunnen vervullen en de verantwoording zo efficiënt en transparant mogelijk vorm te geven en ik zie uit hierover zo spoedig als mogelijk met uw Kamer in gesprek te gaan.

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu,
W.J. Mansveld